

Eva Kristan,
Šolski center Postojna

RAZVIJANJE KOMPETENC PODJETNOSTI PRI POUKU ANGLEŠČINE V GIMNAZIJI

Developing Competences in Secondary School English Class

IZVLEČEK

Članek opisuje razvijanje in krepitev kompetenc podjetnosti pri pouku angleščine v okviru nacionalnega projekta PODVIG. Ne samo dobri rezultati, ampak predvsem zadovoljstvo, ki ga občutimo ob vsakem novem opravljenem izizzvu, nam daje zagon, da vedno znova iščemo drugačne poti in inovativne metode, ki jih poskušamo uspešno vnesti v učni proces in prilagoditi novim generacijam dijakov ter le-te postaviti v njim novo vlogo soustvarjalcev izkustvenega učnega procesa. Dijakom sem želela vzbuditi veselje do učenja jezika na drugačen način, skozi raziskovanje in odkrivanje znanega in neznanega, skozi spoznavanje naše domovine, o kateri bi govorili s ponosom. Tako je nastala projektna naloga z naslovom »Natural Attractions of Slovenia«.

Ključne besede: kompetence, inovativne metode, soustvarjalci, izkustveni učni proces

ABSTRACT

The article describes the development and strengthening of entrepreneurship competencies in English lessons within the national project PODVIG. Not only good results, but above all the satisfaction we feel with each new challenge, gives us the impetus to look for different ways and innovative methods, which we try to successfully implement in the learning process and adapt to new generations of students who are thus assigned a new role of co-creators of the experiential learning process. I wanted to motivate students to learn the language in a different way, through exploring and discovering the known and the unknown, through getting to know our homeland, which they would talk about with pride. This is how the task entitled "Natural Attractions of Slovenia" was created.

Keywords: competencies, innovative methods, co-creators, experiential learning process

UVOD

V prispevku bom predstavila, kako so se dijaki 1. letnika gimnazije pri pouku angleščine pogumno spoprijeli z različnimi kompetencami podjetnosti. Pouk tujega jezika nikoli ni enosmerna pot, ampak nam vedno ponuja neskončno možnosti, kako razvijati razne veščine, naj si bo pri usvajanju raznih slovničnih struktur in časov, česar dijaki praviloma ne marajo preveč, ali pa ko gre za argumentiranje in vztrajno prepričevanje nasprotnega pola v okviru malce bolj kontroverzne teme.

Razvijanje kompetenc, ki jih poudarjamo udeleženci projekta PODVIG, pravzaprav ni nova stvar, saj ugotavljamo, da veliko tega že dolgo počenamo. Med učnim procesom dijake vedno spodbujamo k samostojnosti in samoiniciativnosti, kreativnosti in inovativnosti, pri delu v skupinah pa dijaki zagotovo razvijajo tudi veščine organiziranosti in reševanja manjših konfliktnih situacij, kritičnega razmišljanja idr. Po drugi strani lahko skozi različne dejavnosti v okviru projekta Podvig vse našteje kompetence ozavešimo in bolj poglobljeno razvijamo na višjem nivoju. Zaradi kompleksnosti naše projektne naloge, opisane v nadaljevanju, se je bilo nemogoče osredotočiti le na eno kompetenco, kajti vsebine in aktivnosti iz različnih predmetov, vpetih v celoten proces in izvedbo, so dijake ves čas "nagovarjale" k razvijanju in kreptvi več različnih kompetenc.

O IDEJI IN RAZLOGIH ZA PROJEKTNO NALOGO

Velikokrat se zgodi, da so najboljši rezultati tistih idej, ki se porajajo spontano in nepričakovano, v trenutkih po pouku, ko sama pri sebi reflektiram izpeljano uro in odziv dijakov. Tokratna ideja pa se je porodila prav med učno uro o počitnicah in potovanjih, med usvajanjem novega besedišča o počitnicah in potovanju po slavni ameriški poti Route 66. Med raziskovanjem kulturnih elementov pri tujem jeziku se mi vedno pojavi vprašanje, kako lahko dijaki z njihovim znanjem jezika, poznavanjem domovine ter lastnimi izkušnjami primerjajo kulturne razlike med državami, to znanje nadgradijo ter ga ustrezno uporabijo v različnih življenjskih situacijah. Zagotovo sta dva bolj pomembna elementa učnega procesa tudi osmišljanje in nadgradnja enostavnih učnih vsebin, kot so v našem primeru ,počitnice in potovanja'. V določenem segmentu lahko postane tema za dijake prelahka, nezanimiva ali pa celo preveč trivialna, skozi drugačno doživetje, izkušnje in nova odkritja pa dobi neko dodano vrednost.

Zato smo se lotili raziskovanja bolj ali manj znanih slovenskih poti, destinacij, naravnih in kulturnih znamenitosti ter naš izziv poimenovali ,Natural Attractions of Slovenia'. Vse vsebine v sklopu enote Travellers' Tales iz učbenika Insight Intermediate smo obravnavali v skladu z učnim

načrtom in krovnimi cilji, vendar pa so tokrat služile kot osnova, na kateri smo gradili in razvijali kompetence POD-VIG-a, ne samo veščin bralnega in slušnega razumevanja, učenja besedišča, sporazumevalnih zmožnosti in tvorjenja besedil raznih vrst.

Od prve kratke meditacije, ko smo oživljali spomine na poletne počitnice, do možganske nevihte, ko se je v glavah dijakov kar bliskalo od idej, kako počitnice, potovanja ali krajše izlete podoživeti med šolskim časom v omejenem prostoru, je minilo malo časa, smo pa namenili celotnemu ustvarjalnemu procesu približno deset ur v okviru pouka angleščine, k temu so dijaki prišteli še nekaj dodatnih ur samostojnega in skupinskega dela v njihovem prostem času doma in "na terenu". Za predstavitev v razredu in evalvacijo smo porabili dodatne štiri ure.

Zanimivo dejstvo in hkrati tudi prvi razlog za naš izziv, ki bi ga izpostavila, je, da večino vsebin v tujem jeziku dijaki usvojijo v zaprtem prostoru, doma ali v šoli. V opis "terensko delo ali učenje na terenu", ki se mogoče izvaja bolj v okviru naravoslovnih ali nekaterih drugih družboslovnih predmetov, bi lahko vključili tudi razne izlete ali potovanja, ki jih posamezna družina organizira zase, vendar pa so to velikokrat morebiti le počitnice oziroma oddih brez dodatnih vsebin, včasih so to potovanja v tujino, redkeje pa, kot ugotavljamo, izleti po bližnji okolici ali širši domovini. Za uspešno opravljeno nalogo so se bili dijaki tokrat primorani odpraviti na teren, saj prihajajo iz različnih krajev in bi bilo organizacijsko prezahtevno izvesti vse dejavnosti med šolskim časom. Drugi razlog je bil, da si včasih najstniki niti ne želijo več na počitnice ali izlete s starši, mogoče te možnosti sploh nimajo, hkrati pa, ko ostajajo v bolj ali manj varnem in udobnem zavetju svojega doma, prek raznih družabnih omrežij občudujejo fotografije lepote našega planeta in si po tihem to tudi želijo doživeti v realnosti, vendar raje v družbi sovrstnikov. Izziv za roditelja ali učitelja pa je, kako mladim predstaviti drugo dimenzijo popotovanja in raziskovanja in jih vsaj poskušati prepričati, da je tudi doma "trava zelo zelena" ter da je naša bližnja okolica še kako živa, zanimiva in prijetna za raziskovanje. Ko smo idejo osmislili in ji dodali še možnost igre vlog kot osebni element, so dijaki sprejeli izziv in naše popotovanje se je začelo.

NAČRTOVANJE, ORGANIZACIJA IN CILJI "DRUGAČNIH" UČNIH UR

Veliko časa sem posvetila vprašanju, kako zapisati navodila za delo, da bi bila dovolj kratka in enostavna, hkrati pa dijakov ne bi omejevala pri razmišljanju in ustvarjanju. Želela sem, da so dijaki v svojih idejah izvirni in uporabijo predvsem svojo domišljijo poleg oprijemljivih pripomočkov, namigov in informacij. Za njih pa je bilo zelo pomembno tudi vedenje, zakaj se lotevajo take naloge, kaj bodo z njo pridobili in katere kompetence bodo razvijali.

Izbrala sem teme, ki mlajšim dijakom niso tako poznane, kljub temu da so zelo aktualne. Odločila sem se, da jim predlagam raziskovanje ekoturizma v regiji, odkrivanje manj znanih turističnih ciljev po manj prehojenih poteh, preživljanje oddiha znotraj meja naše domovine, vse pa s poudarkom na odgovornem turizmu. O turizmu in različnih vrstah počitnic ter popotnikov smo se veliko pogovarjali pri pouku angleščine v okviru redne snovi. Tako so se že predhodno naučili nekaj uporabnega besedišča ter dobili razne namige, kako začeti z nalogo, sami pa so tudi konstruktivno predlagali, kako in v kakšnem časovnem okviru izpeljati projekt.

Pri pouku angleščine so dijaki že vajeni dela v parih ali skupinah, glede na sedežni red. Pri projektnem delu je bila potrebna drugačna organizacija. Dijaki so se razdelili v 5 skupin glede na njihovo regijo oziroma kraj bivanja, pri čemer so se v skupine povezali tudi dijaki, ki se v šoli ali v prostem času po navadi ne družijo in se pred vstopom v srednjo šolo niti niso (dobro) poznali. V skupinah je bilo od 4 do 6 dijakov. Vsaka skupina je določila vodjo ter si sporazumno izbrala svojo temo in način predstavitve, skupine pa so se morale prek svojih "bolj popularnih" kanalov sporazumevanja, ki jih ponuja moderna tehnologija, same dogovoriti glede izbora, saj je bil eden od pogojev, da se teme in načini predstavitev ne ponavljajo, ampak je vsako delo zase avtentično. Česar se dijaki niso uspeli dogovoriti v razredu, so se dogovarjali v njihovem prostem času prek Zooma ali njim vseh aplikacij.

Vsaka skupina si je izbrala eno od naslednjih tem:

- Ecotourism in our region
- The road(s) less travelled
- Off the beaten track – exploring new places
- Being responsible tourists and travellers
- A staycation – supporting the local community

Za začetek so dijaki dobili namig, da doma poiščejo kakšno turistično brošuro ali pa se sprehodijo do najbližje turistične agencije in tam povprašajo za pomoč. V nadaljevanju so lahko uporabili tudi e-gradiva ter preverjene podatke na spletu, kar so poiskali sami ter znotraj skupine in z mojo pomočjo presodili o njihovi uporabnosti in vrednosti. Izbrali so njim dostopna in učinkovita orodja ter pripomočke, hkrati pa iskali inovativne pristope k reševanju problemov, skupaj z veliko mero kritičnosti do svojih lastnih idej ali idej drugih udeležencev.

Uspešno so uporabili tudi veliko tehničnega znanja glede uporabe računalnika in spleta, ki so ga pridobili že pred vstopom v srednjo šolo ali pri pouku informatike v gimnaziji. Opremljeni z raznovrstnimi učnimi in lastnimi snemalnimi pripomočki so se včasih znašli v situaciji, ko so morali preudarno izbirati med danimi možnostmi, tudi zaradi načina predstavitve, ki so si ga določili. Izbrali so lahko eno od naštetih možnosti:

- snemanje in predvajanje kratkega igranega filma, ki vključuje igro vlog (npr. turistični vodič, ki vodi turiste po okolici in razlaga o znamenitostih, lokalnih posebnostih, eko kmetijah, zgodovini, geografskih posebnostih itd.),
- snemanje in predvajanje dokumentarca, ki vključuje igro vlog,
- snemanje in predvajanje reportaže, ki tudi vključuje igro vlog (npr. novinar raziskuje regijo, lokalno ponudbo, se pogovarja z domačini, z osebami, ki so zadolžene npr. za razvoj turizma ipd.),
- snemanje in predvajanje poročil/oddaje, kjer je glavna tema npr. manj znane znamenitosti v okolici,
- PowerPoint predstavitev ene izmed tem, ki jo dijaki podrobno raziščejo + izdelava in oblikovanje zloženke/turistične brošure z ustrežno razlago in predstavitvijo.

Zahtevana dolžina predstavitve je bila 15–20 minut oziroma približno 3–4 minute na dijaka. Delo in predstavitve so kritično ocenili v svoji skupini in med skupinami glede na delo, ki ga je vsak posameznik vložil v projektno nalogo in nastop.

Vsaka skupina zase je morala izdelati tudi ‚Glossary‘ – slovarček novih besed z razlago in prevodi, ki so se jih naučili med delom in jih bodo s pridom uporabljali v nadaljnji komunikaciji.

Med samim projektom so se dijaki zelo povezali in razvijali kompetenci sodelovanja in organiziranja aktivnosti v skupini, skupaj in brez nesoglasij so ‚preskakovali‘ ovire, uporabljali različne vire in IKT, se učili nastopati pred občinstvom, predvsem pa so pokazali veliko inovativnosti in kreativnosti. Eden večjih izzivov, kot so navajali dijaki, je bil tudi pisanje scenarija za posamezne vloge, ki so si jih zamislili.

Ovire, ki so se pojavile na samem začetku, so bile lahko premagljive, saj so se dijaki precej dobro in zavzeto lotili načrtovanja. Izjema je bila skupina, ki je morala zaradi površnega razumevanja navodil začeti znova, vendar pa so dijaki ta manjši spodrsrlaj vzeli v zakup kot primer učenja na napakah ter se z veliko dobre volje in vneme ponovno lotili načrtovanja dela.

REFLEKSIJA IN EVALVACIJA

Izjemno dobro so sodelovali tudi dijaki, ki sicer čutijo primanjkljaj na določenih nivojih poznavanja tujega jezika, predvsem pri pisnem izražanju ali izgovarjavi težjih besed. Za drugačen pristop k učenju jezika so se hitro navdušili in od začetnega občutka nelagodnosti ob misli na javno nastopanje so v nadaljevanju razmišljali o tem kot o novem izzivu, k temu je pripomogla misel, da ne bodo ostali sami ter da lahko v vsakem primeru računajo na pomoč sošolcev in učiteljice. Dijaki, ki niso večči nastopanja ali se zaradi določenih osebnostnih lastnosti temu raje izognejo, so v tem primeru premagali ogromno oviro in se s spodbudo svoje skupine, razreda in učiteljice uspešno spoprijeli s tremo pred nastopanjem, kar je prineslo dodatno lastno notranjo motivacijo in veliko stopnjo pripravljenosti do soustvarjanja novih razmer oz. pogojev učenja tujega jezika, pa tudi iskanja novih ali drugačnih strategij reševanja problemov. Razmišljali so o svojih naporih, o količini dela in truda, ki so ju vložili v nalogo, evalvirali so samo predstavitev, nastop, izgovarjavo, pravilno tvorjenje stavčnih in slovničnih struktur v knjižnem jeziku. Povratne informacije so bile zelo dragocene tako za dijake kot tudi zame učiteljico. Dijaki so imeli možnost in priložnost konkretizirati svoje delo in dosežke na osebni ravni, znotraj skupine in v razredu med spremljanjem predstavitev vseh udeležencev.

Nekatera načela formativnega spremljanja napredka in načina ocenjevanja so v tem primeru nadomestila klasično ustno ocenjevanje. Vrstniško vrednotenje je dijake spodbudilo k presojanju kakovosti lastnega in timskega dela, kritičnemu razmišljanju in podajanju povratnih informacij na višjem nivoju, hkrati jih je spodbudilo k sprejemanju konstruktivnih kritik za izboljšanje določenih segmentov pri predstavitev, od pravilne in razločne izgovarjave do nebesedne komunikacije z občinstvom, ali pa naravnega in samozavestnega nastopanja brez treme. Po ustreznih samoevalvaciji ter povratni informaciji, ki so jo prejeli od sošolcev in učiteljice, so bili tudi ustrezno številčno ocenjeni, kar je pripomoglo k motivaciji in snovanju novih projektov.

SKLEP

Izkustveno učenje se je v našem primeru izkazalo kot večplasten, predvsem doživljajski, učni proces, v katerega so bili vključeni dijaki kot posamezni udeleženci s svojim

lastnim razmišljanjem in različnimi strategijami usvajanja znanja skozi pridobivanje in njim lastno doživljanje izkušenj, hkrati tudi kot udeleženci v skupini, aktivno vpleteni v delo organizacije, kjer je bil pretok informacij hitrejši, vendar selektivnejši. Nadgradnja opisanemu procesu je bilo razmišljanje (samorefleksija in refleksija) o celotni izkušnji na več ravneh. Po uspešno opravljenem izzivu sem dijake povabila, da svoja razmišljanja o ‚drugачnem‘ načinu dela strnejo v kratke povzetke. Njihovi zapisi so potrdili, da je bil namen projektne naloge dosežen ter da si takega načina učenja jezika in razvijanja kompetenc v prihodnje še želijo:

»Z dobro mero sodelovanja, organiziranja, iznajdljivosti, prilagajanja in predvsem potrpljenja smo naposled le premagali ovire in se znašli.«

»Naša skupina si je izbrala temo o odgovornem turizmu. Z nalogo smo se spoprijeli z veliko dobre volje in polno mero zagnanosti. Najprej smo raziskali to področje in se izobrazili o temi. Čeprav zveni pojem zelo enostavno, smo se naučili veliko novih stvari. Ko smo se spoznali s temo, smo napisali scenarij za video.«

»Delo je bilo zanimivo, saj smo bolje spoznale okoliške kraje ter se tudi med sabo bolje spoznale in ustvarile nova prijateljstva.«

»Izvedel sem tudi nove informacije o teh zanimivih krajih, za katere sploh nisem vedel, da obstajajo.«

»Razvili smo nova znanja urejanja videoposnetkov, PowerPoint predstavitev in se naučili veliko angleških besed. Končni izdelki so bili res nekaj posebnega v dobrem smislu: dijaki smo se znašli in iz domačega fotelja posneli zaigrane dialoge kar po Zoomu ali v naravi vsak v svoji regiji.«

»Naloga nam je bila všeč, saj je razbila monotonost in nam poživila dneve. Zelo nam je bilo pogodu, da smo lahko dali naši domišljiji prosto pot in se pri tem zelo zabavali.«

Glede na potrebe in zahteve učnega načrta, ki vodijo do želenega uspešno opravljenega cilja – splošne mature, smo prijetno temo smiselno vkomponirali v širše okvire in šli prek njih, hkrati pa nismo izgubili časa za snov, ki jo je bilo treba predelati v skladu s standardi znanja iz učnega načrta, in smo tako lahko udeležili vse poglavitne cilje pouka.

Angleščina kot predmet je lahko vedno zanimiva oziroma predstavljena na drugačen način, vendar pa dinamika pouka skozi projektno timsko delo dobi nove razsežnosti. Kljub temu da so najstniki večino svojega vsakdana hote ali ne hote v nenehnem stiku z angleščino in jim posledično zaradi nešteto informacij, ki so jih neprestano deležni, določene vsebine pri pouku postanejo dolgočasne. Stalen stik z različnimi neformalnimi in bolj zabavnimi vsebinami na spletu jim vse prevečkrat daje lažen občutek, da se znajo suvereno, tekoče in pravilno sporazumevati v angleščini. V našem primeru je imelo učenje na „drugачen“ način izrazito pozitivno nasproten učinek in smo „tisto, kar moraš“, uspeli spremeniti v „tisto, kar si želim in hočem“, s tem pa so dijaki prevzeli odgovornost za svoje delo, učenje ter razvoj kompetenc samoiniciativnosti, kritičnega razmišljanja, refleksije in samoevalvacije. Utrdili in nadgradili so predhodno znanje tujega jezika, hkrati so pridobili in poglobili neko splošno znanje iz drugih predmetov in področij, na primer geografije, zgodovine, turizma in novinarstva.

Ker dijaki niso bili pod časovnim pritiskom, ampak so imeli v veliki meri možnost sami aktivno načrtovati in ustvarjati učni proces, je bilo delo na bolj sproščen in tudi zabaven način temeljiteje opravljeno, končni izdelki pa so avtentični, zanimivi in poučni.